

Hivern 2014

En defensa dels governs de coalició ¹

Josep Maria Reniu

Professor titular de Ciència Política

Universitat de Barcelona

@jmreniu

Una anàlisi del sistema polític català des de la recuperació de l'autogovern de ben segur que ens portaria a coincidir en algunes característiques bàsiques com són –entre d'altres– la consolidació del pluralisme polític sota la forma d'un multipartidisme moderat i, per altra banda, la rellevància del pacte com a eina de construcció de consensos polítics des de 1980.

Tot i que el darrer cicle electoral iniciat amb les eleccions de 2010 i les eleccions anticipades de novembre de 2012 perfila i anticipa el que hom podria anomenar la “implosió” del sistema de partits tal i com el coneixem des de 1980, el cert és que fins i tot aquesta mutació sistèmica no afectarà l'esmentat caràcter pluralista. Així la irrupció de partits novells com foren Ciutadans-Partido de la Ciudadanía (C's) l'any 2006, Solidaritat Catalana per la Independència (SI) l'any 2010 o les Candidatures d'Unitat Popular (CUP) l'any 2012 poden interpretar-se com a exemples de la vitalitat del pluralisme polític de la societat catalana i també, val a dir-ho, d'una certa erosió de les ofertes electorals tradicionals. Erosió que, si fem cas de les diferents enquestes, no hauria finalitzat ans tot el contrari: s'apunta no només la consolidació i creixement d'aquestes formacions –a excepció de SI, absent del Parlament català– sinó que també es posa de relleu que nous projectes polítics –bé sota la marca Podemos o bé ampliant el radi d'acció de Guanyem Barcelona– estarien en disposició d'obtenir representació parlamentària.

Situats en un escenari potencial com aquest, on el Parlament de Catalunya comptés amb la presència de vuit o nou formacions amb pesos parlamentaris desiguals, és rellevant preguntar-se sobre els efectes que una situació com aquesta podria tenir sobre la segona de les característiques bàsiques que enuncïàvem al principi, el pacte com a eina política. Abans d'entrar-hi en detall voldríem fer unes consideracions de caràcter general sobre què suposa l'ús del pacte com a eina política i més concretament sobre les potencialitats derivades de governar en coalició.

A diferència del que succeeix a l'arena política estatal i a la gran majoria de Comunitats Autònomes, Catalunya és la única zona del territori espanyol on tots els governs s'han caracteritzat per ésser governs de coalició (Reniu, J.M., 2014). I han estat situacions en les que les dinàmiques coalicionals han adoptat formes diverses: des de governs de coalició amb una formalització de la cooperació inter-partidista d'origen pre-electoral (els governs de Convergència i Unió –CiU) i amb caràcter majoritari o minoritari, fins a governs de coalició creats amb posterioritat a les eleccions (govern tripartit PSC-ERC-ICV del període 2003-2006 i 2006-2010) passant per governs de coalició sobredimensionats (govern CiU-ERC de 1984) o

per governs de coalició en minoria amb un recolzament parlamentari extern (actual govern de CiU amb un acord parlamentari amb ERC).

És així fàcilment comprensible que la nostra afirmació sigui contundent envers aquells qui critiquen la formació de governs de coalició: aquests governs permeten fer evidents amb més força els valors democràtics i contribueixen al desenvolupament d'una actuació política més clarament vinculada als esmentats valors. Efectivament, governar en coalició i compartir les responsabilitats de govern amb altres forces polítiques significa ampliar la base social del govern i fer una aposta decidida pel pluralisme polític, apropar el govern al Parlament, afavorir un control més ampli de l'acció de govern, promoure i enriquir el debat polític, potenciar la negociació entre formacions polítiques, treballar en equip sense imposar el criteri de la majoria i governar de manera corresponsable i més transparent. Per altra banda, les societats governades per coalicions obtenen més explicacions sobre l'acció de govern, perceben una sensibilitat del govern més elevada envers les seves reivindicacions, s'interessen més per la política i gaudeixen d'una millor salut democràtica. Governar en coalició permet, sense cap mena de dubtes, fer més i millor pedagogia democràtica.

Els factors que condicionen la formació dels governs de coalició estan molt vinculats amb l'enfortiment del sistema democràtic. És a dir, per una banda la necessitat de crear majories parlamentàries sòlides situa el Parlament al centre de l'activitat política i atorga una importància central al diàleg polític, que per tant genera el necessari co-protagonisme de les forces polítiques minoritàries. Per l'altra, la negociació per a la formació de governs de coalició posa de relleu i obliga a la definició d'objectius partidistes que facin compatible la més elevada expressió dels valors democràtics amb la lògica voluntat d'influir en l'acció de govern així com també influir en la consolidació d'una opinió pública favorable al respecte per la diversitat, la tolerància, la solidaritat, el consens, la integració, la confiança i el govern compartit. A més, cal no oblidar que un procés d'aquest tipus també es fonamenta en la interacció dels actors polítics en múltiples escenaris, amb la qual cosa la negociació d'un govern de coalició inclou també la construcció de sòlids vincles amb la resta d'executius, siguin d'àmbit estatal, autonòmic i/o municipals.

No obstant, també és cert que governar en coalició demana més habilitat política, un domini més gran de l'art de la política i, per sobre de tot, fixar unes pautes de comportament intern dins de la coalició. Les claus són així la capacitat per a incrementar la comunicació entre governants i governats tenint en compte la presència d'una opinió pública –i publicada– en favor del govern però amb criteris diversos. En aquest sentit cal exigir als membres del govern que observin protocols clarament pautats per a la comunicació de les decisions polítiques; cal que es dissenyin criteris per a gestionar les possibles crisis de govern; cal crear òrgans plurals de coordinació de l'acció de govern; cal clarificar el més possible les relacions entre l'executiu i els grups parlamentaris que el recolzen; cal evitar una inflació de departaments i de càrrecs polítics en l'àmbit del sottogovern i cal fer compatible l'impuls d'una acció de govern compartit amb la necessària identitat partidista dels socis de la coalició (Matas, J. i Ridaó, J. 2013).

Una mostra de la normalitat política de l'exercici del poder compartit és el significatiu nombre de governs de coalició en el context europeu així com també en el nostre entorn més proper.

Més de dues terceres parts dels governs europeus des de 1945 han estat protagonitzats per més d'un partit, d'entre els que destaquen els casos d'Alemanya, Àustria, Bèlgica, Finlàndia, Holanda o Itàlia. En el context espanyol, si bé és cert que en l'àmbit estatal no s'ha formalitzat encara cap govern de coalició tot i l'existència de situacions parlamentàries de minoria que ho haguessin aconsellat (el darrer govern González, el primer executiu Aznar o el segon govern Zapatero), és en l'àmbit autonòmic i local on sí que trobem un elevat nivell de concrecions pràctiques de les dinàmiques coalicionals.

Del conjunt de Comunitats Autònomes espanyoles, en tretze d'elles hi podem identificar –des de la seva configuració política com a CCAA- algun tipus d'experiència coalicional (a excepció de Madrid, Extremadura, Castella – La Manxa, Castella – Lleó i Múrcia) de manera que amb les dades actuals gairebé el 60% dels governs autonòmics espanyols han estat executius on les dinàmiques coalicionals han estat presents.

	Governos unipartidistes majoritaris	Governos unipartidistes minoritaris	Governos de coalició majoritaris	Governos de coalició minoritaris	Governos de coalició sobredimensionats
193 Governos (1980-2014)	78 (40,4%)	40 (20,7%)	45 (23,3%)	29 (15,0%)	1 (0,5%)
	40,4%	59,6%			

Font: *Observatori dels Governos de Coalició*.

Com a dades significatives val a dir que els governs de coalició han estat el tipus de govern més emprat a Euskadi, les Illes Canàries i Cantàbria així com a Catalunya, que esdevé la única comunitat autònoma en la que tots els governs des de 1980 ho han estat de coalició. Aquest caràcter normal i habitual de la pràctica de les coalicions a Catalunya pren força si considerem que també la gran majoria de municipis de més de deu mil habitants i capitals de comarca catalans presenten dinàmiques coalicionals.

Així, finalment, no sembla massa raonable de qualificar als governs de coalició com a productes polítics inestables, ineficients o il·legítims ans tot el contrari. La cultura coalicional es fonamenta en l'establiment d'acords, en la suma de diversos punts de vista i opcions polítiques que donen com a resultat una legitimació més gran de l'acció de govern. A més a més, la generalització del poder compartit, tot i que implica la necessitat de portar a termes esforços més grans en termes de co-responsabilització política dels socis, creiem fermament que al final ajuda a consolidar els valors democràtics, la cultura política i el progrés social.

• RENIU, Josep M^a. Los gobiernos de coalición de las Comunidades Autónomas españolas. Editor. Barcelona, Atelier, 2014. 411 pàgines. ISBN: 978-84-15690-43-6.

• MATAS, Jordi i RIDAO, Joan. “Las pautas de funcionamiento de los gobiernos de coalición: los protocolos internos”. Dins RENIU, Josep M^a. Pactar para gobernar. Dinámicas coalicionales en la España multinivel. Editor. València, Tirant lo Blanc, 2013. Pàgines 154-178. Col·lecció Ciència Política n° 49. ISBN: 978-84-9033-031-9.

